

infinita, ut supra cap. xx. ostensum est. Relinquitur ergo Dei essentiam esse infinitam.

Hæc autem ratio est secundum ponentes æternitatem mundi: qua non posita, adhuc magis confirmatur opinio de infinitate divinæ virtutis. Nam unumquodque agens tanto virtuosius est in agendo, quanto potentiam magis remotam ab actu in actum reducit, sicut majori virtute opus est ad calefaciendum aquam quam aerem. Sed illud quod omnino non est, est infinite distans ab actu, nec est aliquo modo in potentia. Igitur si mundus factus est postquam omnino prius factus non erat, oportet factoris virtutem esse infinitam. Hæc autem ratio etiam secundum eos qui ponunt æternitatem mundi, valet ad probandum infinitatem divinæ virtutis. Confitentur enim Deum esse causam mundanæ substantiæ, quamvis eam sempiternam arbitrentur, dicentes, hoc modo Deum æternum sempiterni mundi causam existere, sicut pes ab æterno fuisse causa vestigii, si ab æterno fuisset impressus in pulvere. Hæc autem positio facta secundum rationem prædictam, nihilominus sequitur Dei virtutem infinitam esse: nam sive ex tempore secundum nos, sive ab æterno secundum eos, res produxerit, nihil esse potest in re quod ipse non produxerit; cum sit universale essendi principium; & sic nulla præsupposita materia, vel potentia produxit. Oportet autem proportionem potentiæ, vel virtutis activæ accipere secundum proportionem potentiæ, vel virtutis passivæ: nam quanto potentia passiva major præexistit, vel præintelligitur, tanto à majori virtute activa in actum completur. Relinquitur igitur, quum virtus finita producat aliquem effectum præsupposita potentiæ materiæ, quod Dei virtus, quæ nullam potentiam præsupponit, non sit finita, sed infinita, & ita essentia infinita.

10. Amplius. Unaquæque res tanto est diuturnior, quanto ejus causa est efficacior. Illud igitur cuius diuturnitas est infinita, oportet quod habeat esse per causam efficaciam infinitam. Sed diuturnitas Dei est infinita: ostensum est enim supra cap. xv. ipsum esse æternum. Quum igitur non habeat aliam causam sui esse præter seipsum, oportet ipsum esse infinitum.

Huic autem veritati Sacra Scriptura testimonium perhibet: ait namque Psalm. cxliv. 3. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non est finis.* Huic etiam veritati attestantur antiquissimorum Philosophorum dicta, qui omnes infinitum posuerunt primum rerum principium, quasi ab ipsa veritate coacti: propriam enim vocem ignorabant, existimantes infinitatem principii ad modum quantitatis discretæ, secundum Democritum, qui posuit atomos infinitos rerum principia, & secundum Anaxagoram, qui posuit infinitas partes consimiles rerum principia: vel ad modum quantitatis continuæ, secundum illos qui posuerunt aliquod elementum, vel confusum aliquod infinitum corpus, esse primum omnium principium. Sed cum ostensum sit per sequentium Philosophorum studium, quod non est aliquod corpus infinitum; & huic conjungatur quod oportet esse primum principium aliquo modo infinitum: concluditur quod neque est corpus, neque virtus in corpore infinitum illud quod est primum principium.

CAPUT XLIV.

Quod Deus est intelligens.

I. Part. quest. xiv. art. 1.

EX præmissis autem ostendi potest quod Deus sit intelligens.

1. Ostensum est enim supra, quod in moventibus, & motis non est possibile infinitum procedere; sed oportet omnia mobilia reducere, ut probatum est cap. xlii. in unum primum movens se ipsum. Movens autem se ipsum, se movet per appetitum, & apprehensionem: sola enim hujusmodi inveniuntur se ipsa movere, utpote in quibus est movere, & non moveri. Pars igitur movens in primo movente se ipsum oportet quod sit appetens, & apprehendens. In motu autem qui est per appetitum, & apprehensionem, appetens, & apprehendens est movens motum; appetibile autem, & apprehensum est movens non motum. Cum igitur id quod est omnium primum movens (quod Deum dicimus) sit movens omnino non motum, oportet quod comparetur ad motorem qui est pars moventis se ipsum, sicut appetibile ad appetentem. Non autem, sicut appetibile sensuali appetitui: nam appetitus sensualis non est boni simpliciter, sed hujus particularis boni; quum & apprehensio sensus non sit nisi particularis: id autem quod est bonum, & appetibile simpliciter, est prius eo quod est bonum, & appetibile ut hic & nunc. Oportet igitur primum movens esse appetibile, ut intellectum; & ita oportet movens quod appetit ipsum, esse intelligens. Multo igitur magis & ipsum primum appetibile erit intelligens: quia appetens ipsum fit intelligens actu per hoc quod ei, tamquam intelligibili unitur. Oportet igitur Deum esse intelligentem, facta suppositione quod primum motum moveat se ipsum, ut Philosophi posuerunt. XII. Metaph. text. comm. xxxvi. & infra.

2. Adhuc. Idem necesse est sequi, si fiat reductio mobilium non tantum in aliquod primum movens se ipsum, sed in movens omnino immobile: nam primum movens est universale principium motus. Oportet igitur, quum omne movens moveat per aliquam formam, quam intendit in movendo, quod forma per quam movet primum movens, sit universalis forma, & universale bonum. Forma autem per modum universalem non invenitur nisi in intellectu. Oportet igitur primum movens, quod Deus est, esse intelligens.

3. Amplius. In nullo ordine moventium invenitur quod movens per intellectum sit instrumentum ejus quod movet absque intellectu, sed magis è converso. Omnia autem moventia quæ sunt in mundo, comparantur ad primum movens, quod est Deus, sicut instrumenta ad agens principale. Quum igitur in mundo inveniantur multa moventia per intellectum, impossibile est quod primum movens moveat absque intellectu: necesse est igitur Deum esse intelligentem.

4. Item. Ex hoc aliqua res est intelligens, quod est sine materia; cujus signum est quod formæ sunt intellectæ in actu per abstractionem à materia: unde & intellectus est universalium, & non singularium, quia materia est individuationis principium: formæ autem intellectæ in actu, sunt unum cum intellectu actu intelligente. Unde si ex hoc formæ sunt intellectæ in actu quod sunt sine materia, oportet rem aliquam ex hoc esse intelligentem quod est sine materia. Ostensum est autem supra cap. xvi. & xx. Deum esse omni-

nino immaterialem. Est igitur intelligens: in omnibus.

5. Adhuc. Deo nulla perfectio deest quæ in aliquo genere entium invenitur, ut supra cap. xxv. ostensum est: nec ex hoc aliqua compositio in eo consequitur, ut etiam ex superioribus patet. Inter perfectiones autem rerum potissima est quod aliquid sit intellectivum: nam per hoc ipsum est quodammodo omnia, habens in se omnium perfectiones. Deus igitur est intelligens.

6. Item. Omne quod tendit determinate in aliquem finem, aut ipsum præstituit sibi finem, aut præstituit sibi finem ab alio; alias non magis in hunc, quam in illum finem tenderet. Naturalia autem tendunt in fines determinatos, non enim à casu naturales utilitates consequuntur; sic enim non essent semper, aut in pluribus, sed raro: horum enim est casus. Quum ergo ipsa non præstituant sibi finem, quia rationem finis ab alio, qui sit naturæ institutor. Hic autem est qui præbet omnibus esse, & est per se ipsum necesse esse, quem Deum dicimus, ut ex supradictis c. xlii. & xxxvi. patet. Non autem posset naturæ finem præstitueret, nisi intelligeret. Deus igitur est intelligens.

7. Amplius. Omne quod est imperfectum, derivatur ab aliquo perfecto: nam perfecta naturaliter priora sunt imperfectis, sicut actus potentia. Sed formæ in rebus particularibus existentes sunt imperfectæ; quia particulariter, & non secundum communitatem suæ rationis. Oportet igitur quod deriventur ab aliquibus formis perfectis, & non particularibus. Tales autem formæ esse non possunt nisi intellectæ; cum non inveniantur aliqua forma in sua universalitate nisi in intellectu; & per consequens oportet eas esse intelligentes, si sint subsistentes: sic enim solum possunt esse operantes. Deum igitur, qui est actus primus subsistens, à quo omnia alia derivantur, oportet esse intelligentem.

Hanc autem veritatem etiam fides catholica confiteatur: dicitur enim Job ix. 4. de Deo: *Sapiens corde est, & fortis robore: & xli. 16. Apud ipsum est fortitudo, & sapientia: & in Psalm. cxxxviii. 6. Mirabilis facta est scientia tua ex me: & Rom. xi. 33. O altitudo divinarum sapientiæ & scientiæ Dei!* Hujus autem fidei veritas tantum apud homines invaluit, ut ab intelligendo nomen Dei imponent: nam Theos, quod secundum Græcos Deum significat, dicitur à theaste, quod est considerare vel videre.

CAPUT XLV.

Quod intelligere Dei est sua essentia.

I. Part. quest. xiv. art. 4.

EX hoc autem quod Deus est intelligens, sequitur, quod suum intelligere sit sua essentia.

1. Intelligere enim est actus intelligentis in ipso existens, non in aliquid extrinsecum transiens, sicut calefactio transit in calefactum: non enim aliquid patitur intelligibile ex hoc quod intelligitur, sed intelligens perficitur. Quidquid autem est in Deo, est divina essentia. Intelligere ergo Dei est divina essentia; & divinum esse est ipse Deus: nam Deus est sua essentia, & suum esse.

2. Præterea. Intelligere comparatur ad intellectum sicut esse ad essentiam. Sed esse divinum est ejus essentia, ut supra cap. xlii. probatum est. Ergo intelligere divinum est ejus intellectus. Intellectus autem

divinus est Dei essentia: alias esset accidens. Deo. Oportet igitur quod intelligere divinum, sit ejus essentia.

3. Amplius. Actus secundus est perfectior quam actus primus, sicut consideratio quam scientia. Scientia autem, vel intellectus Dei est ipsa ejus essentia, si est intelligens, ut ostensum est, cap. xlii. quum nulla perfectio conveniat ei participative, sed per essentiam, ut ex superioribus, cap. xlii. & xlii. patet. Si igitur sua consideratio non sit sua essentia, aliquid erit sua essentia nobilior, & perfectior; & sic non erit infinitæ perfectionis, & bonitatis: unde non erit primum.

4. Adhuc. Intelligere est actus intelligentis. Si igitur Deus est intelligens, & non sit suum intelligere, oportet quod comparatur ad ipsum sicut potentia ad actum; & ita potentia erit in Deo, & actus quod est impossibile, ut supra, cap. xxvi. & xxvii. probatum est.

5. Item. Omnis substantia est propter suam operationem. Si igitur operatio Dei sit aliquid aliud quam divina substantia, erit finis ejus aliquid aliud ab ipso; & sic Deus non erit sua bonitas, quum bonum cujuslibet sit finis ejus. Si autem divinum intelligere sit ejus esse, necesse est quod intelligere ejus sit simpliciter æternum, & invariabile, & actu tantum existens; & omnia quæ de divino esse, probata sunt. Non igitur Deus est in potentia intelligens, aut de novo aliquid intelligere incipiens, vel quantumque mutationem, aut compositionem in intelligendo habens.

CAPUT XLVI.

Quod Deus per nihil aliud intelligitur quam per suam essentiam.

I. Part. quest. xiv. art. 2.

EX his autem quæ sunt supra ostensa, evidenter apparet quod intellectus divinus nulla alia specie intelligibili intelligat quam sua essentia.

1. Species enim intelligibilis principium formale est intellectualis operationis, sicut forma cujuslibet agentis principium est propria operationis. Divina autem operatio intellectualis est ejus essentia, ut ostensum est, cap. xlv. Esset igitur aliquid aliud divinæ essentiæ principium & causa, si alia intelligibili specie quam sua essentia intellectus divinus intelligeret: quod supra ostensum est, cap. xlv. repugnat.

2. Adhuc. Per speciem intelligibilem fit intellectus intelligens actu, sicut per speciem sensibilem sensus actu est sentiens. Comparatur igitur species intelligibilis ad intellectum sicut actus ad potentiam. Si igitur divinus intellectus aliqua alia specie intelligibili intelligeret, quam se ipso, esset in potentia respectu alicujus: quod esse non potest, ut supra cap. xvi. & xvii. ostensum est.

3. Amplius. Species intelligibilis in intellectu præter essentiam ejus existens, esse accidentale habet: ratione cujus scientia nostra inter accidentia computatur. In Deo autem non potest esse aliquid accidens, ut supra cap. xlii. ostensum est. Igitur non est in intellectu ejus aliqua species præter ipsam divinam essentiam.

4. Adhuc. Species intelligibilis est similitudo alicujus intellecti. Si igitur in intellectu divino sit aliqua intelligibilis species præter essentiam ipsius, similitudo alicujus intellecti erit. Aut igitur divinæ essentiæ, aut alienius rei. Ipsius quidem divinæ essentia

ria non potest esse: quia sic divina essentia non esset intelligibilis per se ipsam; sed illa species faceret eam intelligibilem. Nec etiam potest esse in intellectu eius species alia praeter essentiam ipsius, quae sic alterius rei similitudo: illa enim similitudo inprimis reitur ei vel a se, vel ab alio. Non autem a se ipso: quia sic idem esset agens, & patiens; essetque aliquod agens quod non suam, sed alterius similitudinem induceret in patiente. & sic non omne agens sibi simile ageret. Nec ab alio: esset enim aliquod agens prius eo. Ergo impossibile est quod in ipso sit aliqua species intelligibilis praeter ipsius essentiam.

5. Praeterea. Intelligere Dei est eius esse, ut supra cap. xlv. ostensum est. Si igitur intelligeret per aliquam speciem quae non sit sua essentia, esset per aliquod aliud a sua essentia; quod est impossibile. Non igitur intelligit per aliquam speciem quae non sit sua essentia.

CAPUT XLVII.

Quod Deus perfecte intelligit se ipsam.

I. Part. quest. xiv. art. 3.

EX hoc autem ulterius patet quod ipse se ipsum perfecte intelligit.

1. Quum enim per speciem intelligibilem intellectus in rem intellectam feratur, ex duobus perfectione intellectualis operationis dependet. Unum est, ut species intelligibilis perfecte rei intellectae conformetur. Aliud est, ut perfecte intellectui conjungatur: quod quidem tanto fit amplius, quanto intellectus in intelligendo majorem efficaciam habet. Ipsa autem divina essentia, quae est species intelligibilis, qua intellectus divinus intelligit, est ipsi Deo penitus idem, estque intellectui ipsius idem omnino. Se ipsum igitur Deus perfectissime cognoscit.

2. Adhuc. Res materialis intelligibilis efficitur per hoc quod a materia & a materialibus conditionibus separatur. Quod igitur est per sui naturam ab omni materia & materialibus conditionibus separatum, hoc est intelligibile secundum suam naturam. Sed omne intelligibile intelligitur secundum quod est unum actu cum intelligente: ipse autem Deus intelligens est, ut supra cap. xlv. est probatum. Igitur quum sit immaterialis omnino, & maxime sibi ipsi sit unum, maxime se ipsum intelligit.

3. Item. Ex hoc aliquid actu intelligitur quod intellectus in actu & intellectum in actu, unum sunt. Divinus autem intellectus est semper intelligens in actu: nihil enim est in potentia, & imperfectum in Deo: essentia autem Dei secundum se ipsam perfecte intelligibilis est, ut ex praedictis, cap. xlv. patet. Quum igitur intellectus divinus, & essentia divina sint unum, ut ex dictis cap. xlv. manifestum est, relinquatur quod Deus perfecte se ipsum intelligat: Deus enim est & suus intellectus, & sua essentia.

4. Adhuc. Omne quod est in aliquo per modum intelligibilem, intelligitur ab eo. Essentia autem divina est in Deo per modum intelligibilem: nam esse naturale Dei, & esse intelligibile, unum & idem sunt, quum esse suum sit suum intelligere. Deus igitur intelligit essentiam suam: ergo se ipsum, quum ipse sit sua essentia.

5. Amplius. Actus intellectus, sicut & aliarum animae potentialium, secundum objecta distinguuntur. Tanto igitur erit perfectior operatio intellectus,

quanto erit perfectius intelligibile. Sed perfectissimum intelligibile est essentia divina, cum sit perfectissimus actus, & prima veritas: operatio autem intellectus divini est etiam nobilissima, quum sit ipsum esse divinum, ut ostensum est. Deus igitur se ipsum intelligit.

6. Adhuc. Rerum omnium perfectiones in Deo maxime inveniuntur. Inter alias autem perfectiones in rebus creatis inventas maxima est intelligere Deum, cum natura intellectualis aliis praemineat, cuius perfectio est intelligere; nobilissimum autem intelligibile Deus est. Deus igitur maxime se ipsum intelligit.

Hoc autem auctoritate divina confirmatur: patet namque Apost. I. Cor. II. 10. quod Spiritus Dei servatur etiam profunda Dei.

CAPUT XLVIII.

Quod Deus primo & per se solum se ipsum cognoscit.

I. Part. quest. xiv. art. 5.

EX praemissis autem apparet quod Deus primo & per se solum se ipsum cognoscit.

1. Illa enim res solum est primo & per se ab intellectu cognita cuius specie intelligit: operatio enim, forma, quae est operationis principium, proportionatur. Sed id quo Deus intelligit, nihil est aliud quam sua essentia, ut supra cap. xlv. probatum est. Igitur intellectum ab ipso primo & per se, nihil est aliud quam ipsemet.

2. Adhuc. Impossibile est simul multa primo & per se intelligere: una enim operatio non potest simul multis terminis terminari. Deus autem quandoque se ipsum intelligit, ut probatum est cap. xlv. Si igitur intelligit aliquid aliud quasi primo & per se intellectum, oportet quod intellectus ejus mutetur de consideratione sui in considerationem alterius. Id autem est eo ignobilius. Sic igitur intellectus divinus mutatur in pejus; quod est impossibile.

3. Amplius. Operationes intellectus distinguuntur penes objecta. Si igitur Deus intelligit se, & aliud a se quasi principale objectum, habebit plures intellectuales operationes. Ergo vel sua essentia erit in plura divisa, vel aliquam intellectualem operationem habebit quae non est sua substantia: quorum utrumque impossibile esse monstratum est, cap. xlv. & xlv. Restat igitur nihil a Deo esse cognitum quasi primo & per se intellectum nisi suam essentiam.

4. Item. Intellectus secundum quod est differens a suo intellectu, est in potentia respectu illius. Si igitur aliquid aliud sit intellectum a Deo primo & per se, sequeretur quod ipse sit in potentia respectu alicujus alterius, quod est impossibile, ut ex dictis cap. xvi. patet.

5. Praeterea. Intellectum est perfectio intelligentis: secundum enim hoc intellectus perfectus est quod actu intelligit: quod quidem est per hoc quod est unum cum eo quod intelligitur. Si igitur aliquid aliud a Deo sit primo intellectum ab ipso, erit aliquid aliud perfectio ipsius, & eo nobilius: quod est impossibile.

6. Amplius. Ex multis intellectis, intelligentis scientia integratur. Si igitur sunt multa scita a Deo quasi principaliter cognita & per se, sequitur quod scientia Dei sit ex multis composita; & sic vel erit essentia divina composita, vel scientia erit accidens

Deo:

Deo: quorum utrumque est impossibile, ut ex dictis cap. xv. & xvi. manifestum est. Relinquitur igitur quod id quod est primo & per se intellectum a Deo, non sit aliud quam sua substantia.

Adhuc. Operatio intellectualis speciem, & nobilitatem habet, secundum id quod est per se & primo intellectum, quum hoc sit ejus objectum. Si igitur Deus aliud a se intelligeret quasi per se & primo intellectum, ejus operatio intellectualis speciem, & nobilitatem haberet secundum id quod est aliud ab ipso. Hoc autem est impossibile, quum sua operatio sit ejus essentia, ut ostensum est. Sic igitur impossibile est quod intellectum a Deo, primo & per se, sit aliud ab ipso.

CAPUT XLIX.

Quod Deus cognoscat alia a se.

I. Part. quest. xiv. art. 5.

EX hoc autem quod Deus se ipsum cognoscit primo & per se, quod alia a se ipso cognoscat, etiam ponere oportet.

1. Effectus enim cognitio sufficienter habetur per cognitionem suae causae: unde scire dicimur unumquodque, quum causam ejus cognoscimus. Ipse autem Deus est per suam essentiam causa essendi aliis. Quum igitur suam essentiam plenissime cognoscat, oportet ponere quod etiam alia cognoscat.

Adhuc. Similitudo omnis effectus in sua causa aequaliter praexistit, quum omne agens agat, sibi simile. Omne autem quod est in aliquo, est in eo per modum ejus in quo est. Si igitur Deus aliquarum rerum est causa, quum ipse sit secundum suam naturam intellectualis; similitudo causari sui in eo erit intelligibiliter. Quod autem est in aliquo per modum intelligibilem, ab eo intelligitur. Deus igitur res alias a se ipso vere cognoscit.

2. Amplius. Quicumque cognoscit perfecte rem aliquam, cognoscit omnia quae de re illa vere possunt dici, & quae ei conveniunt secundum naturam. Deo autem secundum suam naturam convenit quod sit aliorum causa. Cum igitur perfecte se ipsum cognoscat, cognoscit se esse causam: quod esse non potest, nisi cognoscat aequaliter causatum, quod est aliud ab ipso: nihil enim sui ipsius causa est. Ergo Deus cognoscit alia a se. (1) Colligentes igitur has duas conclusiones, apparet Deum cognoscere se ipsum quasi primo & per se notum, alia vero sicut in essentia sua visa.

Quam quidem veritatem expresse Dionysius tradit in vii. cap. de divin. Nomin. dicens: Non secundum visionem singulis se immittit, sed secundum causam continentiam scit omnia: & infra: Divina sapientia se ipsam cognoscens, scit alia. Cui etiam sententiae attestari videtur Scripturae sacrae auctoritas: nam in Psal. cxi. de Deo dicitur: Prospexit de excelso sancto suo, quasi de se ipso excelso alia videns.

3. Item. Quicquid Deus cognoscit, perfectissime cognoscit: est enim in eo omnis perfectio sicut in principio. Restat ergo quod distinctio in rebus provenit ex intentione alicujus causae cognoscentis. Videtur autem intellectus proprium esse, rerum distinctionem considerare: unde & Anaxagoras distinctionis principium intellectum dixit, referente Aristotele VIII. Phys. text. lxxvii. Universalis autem rerum distinctio non potest esse ex intentione alicujus causae secundarum: quia omnes hujusmodi causae sunt de universitate causarum distinctorum. Est igitur prima causa, quae per se ipsam ab omnibus aliis distinguitur, intendere distinctionem omnium rerum. Deus igitur cognoscit res ut distinctas.

4. Item. Quicquid Deus cognoscit, perfectissime cognoscit: est enim in eo omnis perfectio sicut in principio. Restat ergo quod distinctio in rebus provenit ex intentione alicujus causae cognoscentis. Videtur autem intellectus proprium esse, rerum distinctionem considerare: unde & Anaxagoras distinctionis principium intellectum dixit, referente Aristotele VIII. Phys. text. lxxvii. Universalis autem rerum distinctio non potest esse ex intentione alicujus causae secundarum: quia omnes hujusmodi causae sunt de universitate causarum distinctorum. Est igitur prima causa, quae per se ipsam ab omnibus aliis distinguitur, intendere distinctionem omnium rerum. Deus igitur cognoscit res ut distinctas.

(1) An Colligentibus & Colligendo.

Quod Deus habet propriam cognitionem de omnibus rebus.

I. Part. quest. xiv. art. 6.

QUIA vero quidam dixerunt, quod Deus de aliis rebus non habet cognitionem nisi universalem, utpote cognoscens, in quantum sunt entia, ex hoc quod naturam essendi cognoscit per cognitionem sui ipsius; restat ostendendum, quod Deus omnes alias res cognoscat, prout ab invicem sunt distinctae: quod est cognoscere res secundum proprias rationes earum.

1. Ad huius autem ostensionem, Deum esse causam omnis entis, supponatur quod ex supra dictis aliquatenus, & infra, II. Lib. cap. xv. plenius ostendetur. Sic igitur nihil in aliqua re esse potest quod non sit ab eo causatum vel mediate, vel immediate. Cognita autem causa cognoscitur ejus effectus. Quicquid igitur est in quacumque re, potest cognosci cognitio Deo, & omnibus causis mediis quae sunt inter Deum & res. Sed Deus se ipsum cognoscit, & omnes causas medias quae sunt inter ipsum & rem quamlibet. Quod enim se ipsum perfecte cognoscat, jam ostensum est, cap. xlv. se ipso autem cognitio, cognoscit quod ab ipso immediate est: quo cognitio, cognoscit iterum quod ab illo mediate est: & sic de omnibus causis mediis usque ad ultimum effectum. Ergo Deus cognoscit quicquid est in re. Hoc autem est habere propriam, & completam cognitionem de re, cognoscere scilicet omnia quae in re sunt, & communia, & propria. Deus ergo propriam de rebus habet cognitionem, secundum quod sunt ad invicem distinctae.

2. Adhuc. Omne quod agit per intellectum, habet cognitionem de re quam agit, secundum propriam facti rationem: quia cognitio facientis determinat formam facti. Deus autem causa est rerum per intellectum, quum suum esse sit suum intelligere: unumquodque autem agit in quantum est actu. Cognoscit igitur causatum suum proprie, secundum quod est distinctum ab aliis.

3. Amplius. Rerum distinctio non potest esse casu: habet enim ordinem certum. Oportet igitur ex alicujus causae intentione distinctionem in rebus esse. Non autem ex intentione alicujus causae per necessitatem naturae agentis, quia natura determinatur ad unum; & sic nullius rei per naturae necessitatem agentis intentio potest esse ad multa; in quantum distincta sunt. Restat ergo quod distinctio in rebus provenit ex intentione alicujus causae cognoscentis. Videtur autem intellectus proprium esse, rerum distinctionem considerare: unde & Anaxagoras distinctionis principium intellectum dixit, referente Aristotele VIII. Phys. text. lxxvii. Universalis autem rerum distinctio non potest esse ex intentione alicujus causae secundarum: quia omnes hujusmodi causae sunt de universitate causarum distinctorum. Est igitur prima causa, quae per se ipsam ab omnibus aliis distinguitur, intendere distinctionem omnium rerum. Deus igitur cognoscit res ut distinctas.

4. Item. Quicquid Deus cognoscit, perfectissime cognoscit: est enim in eo omnis perfectio sicut in principio. Restat ergo quod distinctio in rebus provenit ex intentione alicujus causae cognoscentis. Videtur autem intellectus proprium esse, rerum distinctionem considerare: unde & Anaxagoras distinctionis principium intellectum dixit, referente Aristotele VIII. Phys. text. lxxvii. Universalis autem rerum distinctio non potest esse ex intentione alicujus causae secundarum: quia omnes hujusmodi causae sunt de universitate causarum distinctorum. Est igitur prima causa, quae per se ipsam ab omnibus aliis distinguitur, intendere distinctionem omnium rerum. Deus igitur cognoscit res ut distinctas.